

Åter en ny lokal för dvärglåsbräken i Dalarna!

Gunnar Westman, Ludvika

I många århundraden har silver- och guldförekomster varit ett hägrande mål för bergsmännen i det gamla Väster-Silvberg, som nu bär namnet Stollberg, i Norrbärke socken. Malmförekomsten har präglat denna trakt på många vis och även växtligheten har säkert utformats, skadats eller gynnats av malmrikedomen.

Den fjortonde juli 1996 fann jag mellan Stollberg och Schisshyttan en rik förekomst, inte av malm utan av dvärglåsbräken, *Botrychium simplex*. Utefter en väggkant med ganska tunn och mager jord växte ett tjugotal plantor, många förvånansvärt resliga. De största uppmätte 9-10 cm, flertalet höll dock 4-5 cm.

Exakt på dagen (!) tre år tidigare fann Knut Källström och Gunnar Eriksson Dalarnas första dvärglåsbräken i Grangärde, nära Skattlösberg (se Trollius 15). På den lokalen är plantorna dvärglika och alltså mer typiska för arten, medan Stollbergsplantorna som sagt var imponerande högvuxna.

Jag bad Gunnar och Knut komma och intyga att min artbestämning var riktig och ingen tvekan förelåg. Detta är Sveriges tredje aktuella lokal för denna extrema raritet. Förutom i Dalarna finns den idag endast kvar på Fårö på Gotland. Från alla de övriga dussintalet gamla lokaler, från Skåne till Medelpad, är den idag försvunnen.

Växtplatsen

Närmast växtplatsen frans följande arter: Smörblomma, betesdaggekåpa, groblad, skogsstjärna, ängsskallra, maskros, höstfibbla, prästkrage, rölleka, hagfibbla, rödoch vitklöver, ormrot, ängsklocka, ögontröst, ärenpris, tuvtåtel, rödven, blekstarr och harstarr, samt vårt- och glasbjörk, svartvide och decimeterhöga tallplantor. På andra sidan vägen indikerar bl a vildlin, skogsknipprot och ängsgentiana kalkhalt i marken. Platsen kan ha nyttjats som timmerupplagsplats, även om inga tecken tyder på det nu. Timmerupplag kan gynna de snömögelsvampar vilka möjligen måste finnas för att vissa *Botrychium*-arter överhuvudtaget ska kunna existera (se Ljung 1993). Sådana tankegångar framkom, när sällskapet försökte tolka dvärglåsbräkens val av just denna växtplats.

Nog är det märkligt att denna arts utbredning i ett slag har fått sin utbredningstygndpunkt i Västerbergslagen, där den var okänd ännu häromåret! Är dvärglåsbräken genom sin litenhet förbisedd i andra delar av riket? Vem vet?

Referens:

Ljung, T. 1993: Läsbräkenväxterna - en summering. Trollius 15.